

Прикмети березня.

Назва березень закріпилась за місяцем у середині XIX століття. Походить від назви промислу — березол (заготівля березового попелу для виготовлення скла). Древні римляни назвали цей місяць на честь Марса — бога родючості природи — мартом.

В Україні березень іноді називали крапельник, протальник — від швидкого танення снігу, красовик — за неповторну красу та чарівність

ожилої природи.

Але найбільш уживаними назвами цього місяця були березіль, березник і березень. Можливо, ці назви вказували на те, що о цій порі берези починають наливатись соком, що свідчить про прихід весни.

Та всі перелічені назви слугували лише ознаками приходу весни, що для українців — хліборобів та орачів — не мали такого великого значення, щоб за ними називати найвідповідальніший період для хлібороба — встановлення часу прокладання першої борозни.

Наші пращури вважали, що початок новолітування має збігатися з весною, з пробудження і розквітом природи. У Київській Русі календарний рік починався 1 березня. Прихід весни пов'язували зі святом Явдохи (1 березня за старим стилем, 14 березня — за новим).

«Яка Явдоха — так й весна» — говорять народні прикмети.

Важливою прикметою був приліт птахів з теплих країв. Першою найчастіше прилітала вівсянка, і тому, почувши її спів, селяни вкладали в цю мелодію свої слова: «Покинь сани — візьми віз, викинь шубу й з печі злізь!»

З березою й березовим соком пов'язані й народні прикмети: багато соку в берези — на дощове літо, якщо береза раніше опушиться за клена чи вільхи — буде сухе літо, а пізніше — дощове. Допомагала береза хліборобам і з сівбою: розпускаються листочки — сій овес, якщо раніше розпускається вершина берези — сій хліб рано, якщо внизу — сій пізніше.

- ✚ Птахи в'ють гнізда на сонячній стороні — на холодне літо.
- ✚ Граки на гнізда сіли — через три тижні можна сіяти.
- ✚ Якщо граки прилетіли до середини березня — літо буде мокре, а сніг зійде рано.
- ✚ Голуби розворкотілися — на тепло.
- ✚ Побачив шпака — знай: весна біля порога.
- ✚ Місяць у великому туманному колі — за два дні буде негода, а коли у вузькому, то настане завтра.
- ✚ Сині хмари — на тепло і дощ.
- ✚ У березні посилення вітру віщує потепління й рясні опади: вітер вночі — вода вдень.
- ✚ Ранній грім у березні — чекай повернення морозів.
- ✚ Тополя пізно розвивається — літо буде прохолодне.

- ✚ Якщо береза опушиться раніше від клена — літо буде сухе, а пізніше — дощове.
- ✚ Якщо вільха розпустить бруньки раніше від берези, чекай холодного, дощового літа, а коли береза раніше, то сухого.
- ✚ Цвіте ліщина — час виставляти вулики на пасіку.
- ✚ Тільки-но з'явилися підсніжники — час висівати в хаті овочі та квіти на розсаду.

4 березня: Казимира.

Якщо на Казимира погода, то буде на бараболю урода.

9 березня: Обертіння.

Цього дня птиця повертається до гнізда, діти — до хліба, а чоловік — до жінки та роботи.

9 березня наші пращури розпочинали нове літо. Нове літо приходило в хату. Пригощали його Щедрою Вечерею, на яку збиралася вся родина, співали щедрівку, бо колись щедрівки виконували на весні. Сорочини — пробудження Матінки-Землі. Прилітає сорок різних пташок із різних країн. Бубликами закликаємо пташок із Вирію (сорок бубликів або печиво у вигляді пташок — «жайворонків» — роздають дітям). Птахи приносять на крилах Весну. Варять галушки, вареники. З цього дня проганяють Мороза, викидаючи за вікно по одному з житніх колобків, які випікали саме цього дня.

13 березня: Василь Капельник. За іменем сповідника християнської віри Василя, що помер у 750 р. За багатовіковими спостереженнями цього дня, як правило, буває відлига. Сонце вже досить відчутно пригріває. З дахів починає капати зледенілий сніг. Вважається, що на Василя Теплого мисливцям треба збиратися полювати на зайців. Помічено: якщо цього дня йде дощ — літо буде мокрим. “Василь зі стріх капає — Землю покваплює”.

14 березня: Євдокія. Явдоха-плющиха.

Дівчата і маленькі діти цього дня “кличуть весну”, щоб скоріше приходила. Наші Предки зустрічали Весну, виходячи до схід Сонця на горби, ставали на воротях або вилазили на дерева і закликали її.

Колись цього дня починали білити полотно, бралися за ткацтво, оглядали сільськогосподарський реманент і лагодили його: “Прийшли Євдокії — лялькові затії: плуга чинити, борону точити”.

Сонячний день на Явдохи віщує урожай пшениці і погожу весну та літо, похмурий — проса і гречки та негоду на наступні місяці.

18 березня: Конона.

За народним звичаєм цього дня відмічали святого Конона — захисника й доглядача коней. За народними віруваннями саме за це Ілля-Громовик довіряв Конону правити кіньми на своїй колісниці. Саме в цей день селяни, що тримали коней, намагались задобрити домовика, щоб той не збиткувався з коней, а захищав їх від

злих сил. Бо коні дуже чутливі до присутності злих сил, тому ті найперше намагаються згубити коней.

22 березня: Сорок Святих.

Сорок мучеників. Сороки. Земля повернулась до сонця північною півкулею. Вдруге набирали картоплі для посадки.

Здавна в Україні з днем Сорока мучеників пов'язувався цілий ряд звичаїв і повір'їв. Наприклад, господині цього дня варили галушки, і кожен член сім'ї з'їдав їх по сорок штук. Школярі дарували своїм учителям сорок бубликів.

На Сорок мучеників було прийнято готувати печиво у вигляді жайворонків, які своїм прильотом вже сповістили про прихід весни. Саме тому цей день називають також святом жайворонків. Печиво роздавали дітям, і вони з криком бігли закликати весну.

30 березня: Теплового Олексі.

Цей день вважався біологічним початком весни. Цього дня пасічники виставляють вулики, а якщо холодно, то йдуть у приміщення, де зимують бджоли, і влаштовують ціле дійство з примовляннями щодо гарного медозбору. Мисливці запевняють, що в день Теплового Олексі лисиці переселяються із старих нір у нові. Рибалки святкують цей день, сподіваючись на добрі лови: “бо хто не шанує Олексія, чоловіка Божого, тому риба на руку не піде”. “На Теплового Олексі риба хвостом лід розбиває”. І це ніби можна почути й побачити – треба тільки вийти раненько на берег.

31 березня: Кирила.

“Минув Олексій, а Кирило каже: “Ще не сій”. Сонце гріє, сонце сяє – вся природа воскресає.”